

System edukace (výchovy a vzdělávání) jedinců s tělesným postižením

Jen ke studijním účelům, vypracovala Ilona Fialová

1. Raná péče (Včasná intervence)

Od narození do 3 let, (u kombinovaného a smyslového postižení až do 7 let)

(raná intervence, včasná intervence, raná podpora)

Představuje ji systém služeb a programů poskytovaných dětem ohroženým v sociálním, biologickém a psychickém vývoji, dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám s cílem předcházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho následky a poskytnout rodině a dítěti možnosti sociální integrace (**Národní plán vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, 1998**).

Důležitá včasná diagnostika a následné zahájení terapie, intervence, rehabilitace.

Plasticita CNS má významné důsledky pro terapeutická a pedagogická opatření ve smyslu prevence rozvinutí poruchy nebo postižení.

První rok života dítěte – je to velmi významné období.

Služby rané podpory mají být poskytovány od zjištění postižení tak, aby zvyšovaly vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou postižením ohroženy, do doby, než je dítě zařazeno do některého typu školského zařízení nebo školy.

V oblasti rané péče:

- nutnost plošného pokrytí celého území státu
- mezioborová spolupráce všech odborníků
- spolupráce rodiny s těmito odborníky

- role SPC (ošetřuje vyhláška MŠMT ČR č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních)

Raná péče v České republice

Probíhá odděleně.

1.) Péče **medicínská**: - klinicko-medicínská diagnostika a zahájení včasné terapie (např. **poradny pro rizikové děti, ve zdravotnických zařízeních centra léčebné rehabilitace, rehabilitační stacionáře aj.**)

2.) Péče **pedagogická** - raná pedagogická podpora (prostřednictvím SPC - legislativně ošetřuje vyhláška MŠMT ČR č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních).

Velká část rané péče probíhá v rodině.

Raná péče je ošetřena zákonem č. 108/2006 o sociálních službách (platný od 1. 1. 2007)

U nás fungují střediska rané péče také pro děti se zrakovým a sluchovým postižením.

2. Předškolní vzdělávání

Od 3 do 6 let (u jedinců s postižením do 8 let)

Je považován za prvopočátek vzdělávání, zahrnuje 80 % populace, vychází z rodinné výchovy. Je organizováno zpravidla pro děti od tří do šesti (sedmi let). Základním veřejným zařízením je mateřská škola (Školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který ve druhé části specifikuje předškolní vzdělávání). Z něj vychází vyhláška č.14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání). Hlavním prostředkem rozvoje je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

Děti s TP mohou navštěvovat:

(zpravidla jsou tyto děti v také v péči SPC pro tělesně postižené)

- běžnou mateřskou školu
- speciální třídu mateřské školy
- mateřskou školu pro tělesně postižené
- dětský rehabilitační stacionář
- event. jsou v domácí péči

3. Povinná školní docházka

od 6 – 15 let

(ještě v péči SPC)

Legislativně upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (platný od 1. 1. 2005). Navazuje na něj vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

žáci s TP mohou navštěvovat:

- běžnou základní školu
- speciální třídu pro tělesně postižené
- základní školu pro tělesně postižené
- základní školu při zdravotnických zařízeních

4. Předprofesní příprava

od 15 – do 19 let

(ještě v péči SPC)

- všechny typy středních škol
- střední školy pro tělesně postižené: gymnázium, obchodní akademie aj.)
- střední odborné školy
- střední odborné učiliště
- odborné učiliště
- vyšší odborné školy

5. Vzdělávání na vysokých školách - profesní příprava

od 19 – do 26 let

všechny typy vysokých škol

Na MU (Fakulta sociálních studií) funguje **Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky – „TEIRESIÁS“ MU**

6. Celoživotní vzdělávání a vzdělávání dospělých

- prohlubování kvalifikace
- rekvalifikace
- zvyšování odbornosti

Celoživotní vzdělávání se stává běžnou součástí života každého člověka. Celoživotní učení posiluje rozvoj člověka, dotváří jeho identitu a respektuje jeho věk, kulturu, životní situaci.

➤ ŠKOLY při zdravotnických zařízeních (ozdravovny a léčebny)

Cílem pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení je jeho léčení a uzdravení. Tomuto cíli se podřizuje jeho vzdělávání. Léčebné zákroky nelze tedy chápat jako narušování výchovně vzdělávací práce s dítětem.

- ***Role herního specialisty (play therapist)***

Významně ovlivňuje kvalitu péče o děti a žáky v době jejich pobytu v nemocnici. Je hlavně kamarád a společník dítěte. Hlavní úkol: navázat kontakt s dítětem – uklidnit ho, komunikovat s ním, získat jeho důvěru, vyrovnat se s pobytem v nemocnici. Vede herní terapii.

V ČR lze vystudovat tento obor na PdF Univerzity Palackého v Olomouci, na katedře speciální pedagogiky.

Na dětských odděleních, u nás (120), v roce 2001 pracovalo pouze 12 herních specialistů.

Tuto funkci vykonávají někdy zaměstnanci nemocnice (dětské sestry) nebo učitelky škol při nemocnicích.

Ve Velké Británii dlouholetá tradice a zkušenosti.

➤ **Vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**

Nejzásadnější koncepční změnou, k níž se v našem školství po roce 1989 dospělo, je skutečnost, že výchova a vzdělání postižených dětí a mladistvých přestává být doménou speciálního školství a v souvislosti s integračními trendy ve vzdělávání se postupně stává záležitostí všech typů škol a školských zařízení (Vítková, M. 2003).

V zásadě by **měl být respektován princip návštěvy školy, nejbližší místu bydliště žáka**, podřízen však právu svobodné volby základní školy, prostřednictvím zákonného zástupce dítěte, a to včetně žáka se zdravotním postižením. Právě u této skupiny dětí však nelze požadavek blízkosti bydliště vždy zajistit.

RVP ZV je normativním východiskem pro tvorbu ŠVP ZV pro všechny typy škol, které vzdělávají žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Jsou to:

a) děti a žáci se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, poruchami komunikačních schopností, souběžným postižením více vadami, se specifickými poruchami učení nebo chování),

b) děti a žáci se zdravotním znevýhodněním (žáci zdravotně oslabení, dlouhodobě nemocní a s lehčími zdravotními poruchami, jež vedou k poruchám učení a chování)

c) děti a žáci se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).

d) děti a žáci nadaní a mimořádně nadaní

Edukace žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se uskutečňuje ve školách samostatně zřízených pro tyto žáky, nebo v samostatných třídách, odděleních nebo studijních skupinách s upraveným vzdělávacím programem a formou individuální integrace do běžných tříd (§16 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb.).

Jednou z nejdůležitějších zásad této formy vzdělávání je nezbytné vytvořit žákům takové podmínky, aby se co nejlépe vzdělávali a aby byly důsledně uspokojovány jejich speciální vzdělávací potřeby.

Dále je nutné, aby se při vzdělávání těchto žáků uplatňovaly kombinace speciálně pedagogických postupů a alternativních metod s modifikovanými metodami používanými při vzdělávání intaktní populace.

Edukace těchto žáků vyžaduje také odbornou připravenost pedagogických pracovníků, podnětné a vstřícné prostředí ve škole, které v součinnosti všech podpůrných opatření (vyhlášky č. 27/2016 Sb.), zajišťuje a umožňuje žákům se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním rozvíjení jejich vnitřního potenciálu, připravuje je k celoživotnímu vzdělávání, k odpovídajícímu pracovnímu uplatnění na trhu práce a v neposlední řadě tak podporuje jejich sociální integraci.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je výchozí pro tvorbu **školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání** žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním a zpracované školní vzdělávací programy slouží jako podklad pro vytváření **individuálních vzdělávacích plánů** (dále jen IVP).

Vzdělávání pro tyto žáky je možné přizpůsobit na úrovni ŠVP tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a jejich skutečnými možnostmi, je také možné stanovit odlišnou délku vyučovací hodiny.

Do ŠVP se zařazují **speciální vyučovací předměty a předměty speciálně pedagogické péče**, které musí plně odpovídat speciálním vzdělávacím potřebám žáků, respektující jejich zdravotní postižení či znevýhodnění.

Patří sem např. **logopedická péče, znakový jazyk, prostorová orientace, samostatný pohyb zrakově postižených aj., zdravotní tělesnou výchovu**, komunikační a sociální dovednosti atd. ŠVP také obsahuje výčet kompenzačních a didaktických pomůcek, potřebu speciálních učebnic a výukových programů, které jsou potřebné k vzdělávání těchto žáků.

K diagnostikování speciálních vzdělávacích potřeb a k posuzování individuálních možností žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním poskytují potřebnou pomoc, se souhlasem zákonných zástupců nebo rodičů:

školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, střediska výchovné péče aj.)

a pracovníci školního poradenského pracoviště např. psycholog a speciální pedagog, sociální pracovník.

Při zajišťování podmínek vzdělávání žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním je nutné vždy vycházet z konkrétního zjištění a popisu speciálních vzdělávacích potřeb a individuálních možností takového žáka.

Vždy je nutné respektovat skutečnost, že se žáci jako jednotlivci ve svých individuálních potřebách i možnostech liší, i když se objevují společné charakteristiky vzdělávacích potřeb a stejný druh speciálně pedagogických podpor.

Výuka předmětů speciálně pedagogické péče tedy musí probíhat v souladu s principy individuálního přístupu a diferenciací vzdělávání.

Podmínky, které musí být splněny, aby byl požadavek úspěšného vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním naplněn:

- **respektovat zdravotní hlediska,**
- **individualitu a potřeby žáka,**
- **využívat všech podpůrných opatření,**

- uplatňovat princip diferenciacie a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností,
- při stanovování obsahu, forem i metod výuky,
- zabezpečit odbornou výuku předmětů speciálně pedagogické péče,
- zohlednit druh, stupeň a míru postižení nebo znevýhodnění při hodnocení výsledků vzdělávání, odstraňovat architektonické bariéry popřípadě provádět potřebné změny a úpravy školního prostředí, spolupracovat s rodiči, zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště,
- v případě potřeby spolupracovat s odborníky z jiných resortů (např. při přípravě IVP),
- spolupracovat s ostatními školami, které vzdělávají žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním,
- podporovat nadání a talent těchto žáků vytvářením vhodné vzdělávacích nabídky,
- umožnit využití vyšší časové dotace k posílení předmětů, které vzhledem k postižení žáků vyšší časovou dotaci vyžadují,
- umožnit využití maximální týdenní časové dotace stanovené pro jednotlivé ročníky ve školském zákoně (§26 odst. 2 zákon č. 561/2004 Sb.) k zařazení předmětů speciálně pedagogické péče,
- upravit a formulovat očekávané výstupy vzdělávacích oborů tak, aby byly pro tyto žáky z hlediska jejich možností reálné a splnitelné, je nutné těmto výstupům přizpůsobit i výběr učiva,
- umožnit ve ŠVP – pokud zdravotní postižení žáka objektivně neumožňuje realizaci vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru RVP ZV nebo jeho částí – nahradit příslušný vzdělávací obsah nebo jeho část příbuzným, popřípadě jiným vzdělávacím obsahem, který lépe vyhovuje jeho vzdělávacím možnostem,
- uplatňovat alternativní formy komunikace – znaková řeč, Braillovo písmo, náhradní formy komunikace atd.,

Jakékoliv onemocnění nepůsobí jen na tělesný stav dítěte, ale ovlivňuje také jeho aktuální prožívání, z toho vyplývající chování a výkon ve škole.

Závažné chronické onemocnění obvykle ovlivňuje i základní psychické potřeby, jejich individuálně specifické zaměření a možnosti uspokojování. Pro výuku je podstatná změna v potřebě stimulace. Nemocné děti mají větší potřebu stimulace, mnohé intenzivnější podněty nebo jejich zvýšená frekvence mohou dítě nadměrně dráždit a vyčerpávat. Snadná unavitelnost vede ke snížení potřeby nových zkušeností a zvyšuje tendenci dodržovat stereotypně určená pravidla chování a rituály denního režimu. Nemocné dítě se nemůže naučit tolik jako dítě zdravé, když je stejně inteligentní (Vágnerová, M. 2004, s. 33).

Potřeba citové jistoty a bezpečí se pod vlivem nemoci zvyšuje. To se projevuje i ve škole. Nemocný žák bývá závislejší na vedení učitele, je méně samostatný a méně průbojný. Často se neumí sám prosadit a čeká na povzbuzení. Fixace závislosti bývá obvykle důsledkem specifické zkušenosti života s chorobou, která omezuje rozvoj samostatnosti. Ve školním věku nabývá na významu riziko selhání v oblasti výkonu. Opakovaná neúspěšnost ve školní práci, limitovaná zvýšenou unavitelností a neschopností snášet i běžnou zátěž, může být základem pozdějších pocitů méněcennosti. Ty mohou mít i generalizovaný charakter. U nemocného dítěte se zvyšuje riziko neuspokojení potřeby seberealizace. Svou nemoc děti hodnotí především emociálně, v obraze nemoci hrají podstatnou roli především bezprostřední potíže a diskomfort, daný omezením, která z ní vyplývají. Rozumový postoj závisí na dosažení určité úrovně logického myšlení. V raném školním věku jsou děti realistické, přijímají chorobu jako danost, byť nepříjemnou. Teprve s přechodem na vyšší úroveň formálních logických operací začínají uvažovat i o dalších možnostech. Starší dítě hodnotí a kritizuje skutečnost, se kterou je nespokojené. V rámci těchto změn přestává akceptovat chorobu jako neměnnou součást vlastní osobnosti a snaží se svůj stav změnit, případně se objevují nějaké obranné reakce. V této době se může měnit i jeho vztah ke škole a může nabývat charakter obou extrémů. Škola jako možnost kompenzace choroby, nebo opačně – škola jako nevýznamná hodnota v situaci, kdy převažují jiné, osobně důležitější problémy.

System poradenství v České republice

Integrativní systém pedagogicko psychologického poradenství

Poradenský servis – podmínka pro úspěšnou, nejen školskou, ale i společenskou integraci. Poradenské služby jsou poskytovány při výchově a vzdělávání dětí a žáků do ukončení středního vzdělávání a ukončení vyššího odborného vzdělávání.

1. Poradenství na základních a středních školách

Poradenští pracovníci:

- a) Funkce výchovného poradce – vykonává ji učitel, který má kvalifikační předpoklady – ukončeno kvalifikační studium výchovného poradenství
- b) Školní psycholog (na školách s velkým počtem žáků – více jak 600)
- c) Školní speciální pedagog
- d) Školní metodik prevence
- e) Asistent pedagoga

Dále spolupracují všichni učitelé + asistenti pedagoga.

(legislativně ošetřuje zákon 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a zákon č. 561/2004 Sb. a vyhláška č. 197/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních).

2. Školská specializovaná poradenská zařízení představují:

a) Pedagogicko–psychologická poradna (dále jen PPP)

Poskytuje služby a pomoc v poradenství při výchově dětí a žáků (bez postižení) – pomoc se poskytuje dětem, žákům, rodičům, zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.

Pracují zde: speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník.

PPP mají dlouhou historii, v každém okresním městě.(96 státních, 4 soukromé, 1 církevní-počty se mění). Financovány státem, dle počtu klientů.

PPP řeší tyto problémy:

- Diagnostika školní zralost
- Příčiny poruch učení
- Diagnostika a reedukace specifických poruch učení
- Poruchy chování, problematika drog, šikany, aj.
- Poradenství v oblasti volby povolání
- Řešení celkového školního prospěchu, terénní služby aj.

b) Speciálně pedagogické centru (dále jen SPC)

Legislativně zajišťuje vyhláška č. 197/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních).

Zaměřují se na poradenskou činnost pro děti a mladistvé s jedním typem postižení, případně s více vadami.

Určeno pro děti od nejranějšího věku až do doby ukončení školní docházky. Podle potřeby i pro jedince vyšších věkových kategorií.

Služby mají komplexní charakter, zajišťují je tito odborníci: speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník.

SPC vznikají až po roce 1989. V Jihomoravském kraji 12 SPC.

Jejich činnost:

- Komplexní diagnostika klienta (speciálně pedagogická, psychologická, sociální)
- Depistáž (vyhledávání) a včasná intervence
- Krizová intervence (např. rodině)
- Vedení dokumentace
- Poskytování konzultací rodičům, pedagogům aj.
- Doporučení k integraci
- Spoluúčast na přípravě IVP
- Sociálně právní poradenství
- Spolupráce s lékaři a specializovanými lékařskými pracovišti
- Dlouhodobá přímá práce s klientem
- Zapůjčování pomůcek
- Terénní pracovníci – dochází do rodin
- Organizování společných pobytů rodin postižených dětí aj.

3. Středisko výchovné péče (dále jen SVP)

Legislativně ošetřeno zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Pracuje tam – psycholog, speciální pedagog – etoped, sociální pracovník, vychovatelé.

Vznikala kolem roku 1991, zřizována při Diagnostických ústavech. Např. v Brně dvě střediska (SVP- Help Me, Bořetická 2, Brno 629 00; SVP, Veslařská 246, 637 00 Brno, SVP Gabriely Preissové 8, 616 00 Brno aj.) Od roku 1997 jsou zařazena do systému pedagogicko psychologického poradenství.

Úkoly SVP:

- Nabídnout dětem a mládeži okamžitou pomoc při zachycení první signálů výchovných problémů, předcházet poruchám chování
- Nabízí okamžitou pomoc dětem a mladistvým v krizových situacích, např., kteří jsou na útěku z domova (strach, zneužívání, šikana aj.)
- Poskytování ambulantních služeb dětem a mladistvým, docházka je dobrovolná
- Pobyty v zařízení nejdéle dva měsíce.

4. Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV)

- K 1. 1. 2012 byla transformace Národního ústavu pro vzdělávání, školského poradenského zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků dokončena.

Divize - Institut pedagogicko psychologického poradenství

<http://www.ippp.cz>

Je to organizace s celorepublikovou působností, zřízena MŠMT ČR v roce 1994. Sídí v Praze. Koordinuje spolupráci celého pedagogicko psychologického poradenství v ČR.

Vyhláška č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Obsah:

- **Definuje, co to jsou poradenské služby**

- Poskytují se dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením
- Obsah poradenských služeb – vytvoření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků
- Naplňování vzdělávacích potřeb
- Prevenci výukových a výchovných obtíží
- Vytváření vhodných podmínek k integraci
- Zmírňování důsledků zdravotního postižení a prevenci jeho vzniku

Následuje popis školských poradenských zařízení (PPP, SPC, samotná škola).

Dále vyhláška obsahuje popis standardních činností poraden:

- komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika
- psychologická a speciálně pedagogickou intervenci – poradenská, individuální, reedukaci žákům se SPU, kariérové poradenství, poradenství pro rodiny, konzultace a doporučení.

Dále: Informační a metodická činnost. Příprava podkladů pro vzdělávací opatření, dokumentace aj.

- metodické vedení práce výchovných poradců a školních metodiků prevence
- příprava materiálů pro integraci
- příprava podkladů pro zařazení žáků se SVP do tříd, skupin, pro tyto žáky
- poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům
- zpracování zpráv o žácích pro zákonné zástupce
- vedení dokumentace, evidence, administrativa
- metodická pomoc při tvorbě preventivních programů škol
- spolupráce se SVP při poskytování standardních služeb pro žáky se SPCh a s rizikem vzniku sociálně patologických jevů (pro zákonné zástupce, pedagogy aj.).

Následuje popis standardní činnosti SPC

- Společných a speciálních

- Pro žáky s vadami řeči, se zrakovým postižením, s tělesným postižením, s mentálním postižením, s poruchami autistického spektra, žákům hluchoslepým a žákům se souběžným postižením více vadami.
- Následuje popis činnosti výchovného poradce, školního metodika prevence školního psychologa a školního speciálního pedagoga.

Pedagogicko-psychologické poradenství spadá do kompetence resortu školství a je součástí poradenských služeb, poskytovaných dětem, jejich rodičům a zákonným zástupcům, pedagogickým a dalším pracovníkům škol a školských zařízení. Poradenské služby pro školní populaci se zaměřením na pedagogické a psychologické aspekty rozvoje osobnosti dítěte, dále na podporu vzdělávání a výchovy dětí se zdravotním postižením a jejich integraci, provádějí pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Poskytování poradenských služeb vychází ze součinnosti se zákonnými zástupci dětí a žáků, s pedagogy základních škol a pracovníky zdravotnictví a ostatních institucí, kteří se péčí o děti zabývají. Východiskem pro poskytnutí poradenských služeb je aktivní spoluúčast klientů na řešení problémů.

Kontakty na pomoc při výchovných problémech v Brně:

Středisko výchovné péče HELP ME

Bořetická 2 629 00 Brno

tel. 544 234 629

Středisko výchovné péče

Gabriely Preissové 8

616 00 Brno

tel. 549 240 166

Diagnostický ústav pro mládež a středisko výchovné péče

Veslařská 246

637 00 Brno

tel. 543 210 397

Pedagogicko-psychologická poradna Brno

Zachova 1

602 00 Brno

tel. 543 245 914

Spondea o.p.s.

Sýpka 25

613 00 Brno

tel. 541 235 511

Krizové centrum při Středisku sociální pomoci dětem

Hapalova 4

621 00 Brno

tel. 541 229 298

Centrum pro rodinu a sociální péči

Josefská 1

602 00 Brno

tel. 542 217 464

trestná činnost -

PMS - probační a mediační služba

středisko Brno

Kozí 8

602 00 Brno

tel. 542 215 484

experimentování s návykovými látkami –

Podané ruce

Francouzská 36

602 00 Brno

tel. 545 247 535

Pedagogicko-psychologická poradna Brno

Sládkova 45 613 00 Brno

tel. 548 526 802

sociální pomoc mladistvým –

Centrum sociální prevence pro mládež

Celní 3

639 00 Brno

tel. 543 210 670

rómská problematika (asistence, pomoc v rodině, poradenství) –

DROM

Bratislavská 41

602 00 Brno

tel. 541 211 576

Středisko integrace menšin

Musilova 2

614 00 Brno

IQ Roma Servis

Hybešova 41

602 00 Brno

tel. 543 210 725

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84

602 00 Brno

tel. 545 246 646